

Notat

Dato 29. april 2019

MEG

Side 1 af 6

Dansk Socialrådgiverforening

faglig handlekraft

Undersøgelse af kommunernes omstillinger til en tidlig og forebyggende indsats på børn, unge og familieområdet

Dansk Socialrådgiverforening (DS) ved gennem kontakt til vores medlemmerne, via projektet i Socialstyrelsen og gennem dialog med området, at der omstilles i kommunerne i disse år. "Sveriges-modellen", der blev til et partnerskabsprojekt i Herning, Haderslev og Hvidovre kommuner, har i mange kommuner været inspirationskilde til en omlægning af arbejdet med børn, unge og familier.

En omlægning, der betyder, at man gerne vil arbejde mere forebyggende – man vil sætte tidligere ind med hjælp og gerne opdage behov hos familier og børn tidligere.

En omlægning hvor man gerne vil arbejde med at opnå resultater for familierne gennem fokus på ressourcer og beskyttelsesfaktorer i børnenes liv. Dette via fokus på læring, på børns og familiers egne ønsker og ressourcer, på børn og familiers netværk og på de personer, der findes i deres hverdagslivsarenaer.

En omstilling der forudsætter en mere sammenhængende og helhedsorienteret tilgang til børn og familier.

På denne baggrund var det et ønske fra DS, at få en mere landsdækkende viden om omfanget af de kommunale omstillinger til - det vi har valgt at kalde - en tidlig og forebyggende indsats på børn, unge og familieområdet.

Derfor henvendte vi os i marts 2019 til samtlige kommuner i Danmark med et kort spørgeskema. Vi spurgte ind til omstillingen og måden at arbejde på i omstillingen. Og vi har spurgt til omfanget af familiehuse og tilgangen til familierne.

I den nedenstående beskriver vi lidt mere detaljeret, hvad kommunerne har svaret. Men den helt overordnede konklusion er, at det er massivt mange kommuner, der enten har omstillet eller er ved at omstille til en tidlig og helhedsorienteret indsats.

Det er også en konklusion, at omstillingen i flere kommuner er vanskelig eller at omstilling skal have tid. Der er mange medlemmer – medarbejdere og ledere - der oplever et pres. "Mange forebyggende tiltag har endnu ikke givet resultater og omstillinger er vanskelige". Det er eksempler på nogle af de forklaringer, der bliver givet.

Metode

Vi har elektronisk sendt et spørgeskema til to af DS' medlemmer i hver kommune i den forvaltning, hvor indsatsen for udsatte børn, unge og familier besluttet. Udsøgningen af forvaltningen er sket med udgangspunkt i en viden om kommuns organisering (organisationsdiagrammer fra hjemmesider) og DS's registreringer i medlemssystemet. "Hovedreglen" er, at mailen er sendt til ét medlem i forvaltningen, som er registreret som TR, og ét medlems, der er registreret i en lederposition. I de få tilfælde, hvor der enten ikke har været et medlem registreret som TR eller et medlem registreret som leder, er mailen sendt til et tilfældigt medlem i forvaltningen.

Vi har i alt modtaget 79 besvarelser. Besvarelserne **dækker 65 kommuner**. 13 kommuner har givet 2 besvarelser og en enkelt kommune havde givet tre besvarelser (medlemmer i denne kommune havde bedt om, at vi sendte til 4 navngivne medlemmer)

Når det gælder de kvantitative data i undersøgelsen, har vi sikret, at kommunerne alene er repræsenteret ved en enkel besvarelse. Processen frem til de 65 kommunebesvarelser er sket ved en kvalitativ vurdering og sammenlægning af de to kommunebesvarelser. Hvis den ene har svaret ja og den anden har svaret ved ikke - så er besvarelsen blevet ja. Hvis der har været forskel i faktisk og passende sagstal - så er besvarelsen landet på et gennemsnit.

I de kvalitative data har vi ikke sorteret i besvarelserne, her kan samme kommune således godt være repræsenteret ved to besvarelser.

Omlægning til en tidlig og forbyggende indsats

I en vurdering af om kommunen har omlagt til en tidlig og forebyggende indsats har vi *dels* spurgt til "har din kommune omlagt / er ved at omlægge indsatsen overfor børn, unge og familier til en tidlig og forebyggende indsats?" *Dels* har vi suppleret med spørgsmål til nogle lidt mere konkrete elementer i omstillingen. Elementer som synes¹ at karakterisere omstillingen til en tidlig og forebyggende indsats.

Resultaterne ser således ud:

90 % af kommunerne har omlagt til en tidlig og forebyggende indsats for børn, unge og familier. 63 af 65 kommuner har svaret på om de har omlagt deres indsats. 57 siger at de har, 6 at de ikke har.

¹ Elementer som er identificeret af Socialstyrelsens og Implement i forbindelse med med Partnerskabsprojektet.

95 % af kommunerne har en fremskudt indsats, hvor almenområdet (dagtilbud og skole) har adgang til socialfaglig rådgivning. 60 kommuner siger at de tilbyder en fremskudt indsats, 3 siger at de ikke gør.

76 % af kommunerne svarer, at de har fælles opsporings- og refleksionsmodeller / fælles værdigrundlag eller mind-set i tilgangen til udsatte børn på social-, skole- og dagtilbudsområdet. 55 kommuner har svaret på spørgsmålet. 13 kommuner har svaret nej, mens 42 kommuner har svaret ja.

77 % af kommunerne har tværgående styring og ledelse (i en eller anden form) på tværs af det almene og sociale område i forhold til børn og unge. 56 kommuner har svaret på spørgsmålet. 43 kommuner svarer bekræftende på dette. 13 kommuner svarer nej.

78 % af kommunerne har etableret nye tilbud til en mere tidlig og forebyggende indsats. 59 kommuner besvaret spørgsmålet, om der er etableret nye tilbud i forbindelse med den tidlige og forebyggende indsats. 46 svarer ja til dette. 13 svarer nej til dette spørgsmål.

Måden at arbejde på

Vi har spurgt hvilken betydning den kommunale omstilling til en tidlig og forebyggende indsats har haft på måden at arbejde på. Vi har fået 51 besvarelser på dette spørgsmål. Heraf beskriver 39 besvarelser, hvordan der er sket en ændring af måde at arbejde på.

Følgende elementer bliver beskrevet fra de kommuner der har omstillet:

- Der er mere tid til arbejdet, der opbygges relationer til børn, unge og familier via hyppigere kontakt / opfølgning.
- Der er mere inddragelse af børn, unge og familier.
- Man kommer tidligere ind i familien i forhold til problemerne, der er mere kvalificerede underretninger og det er muligt at handle / iværksætte tidligere.
- Der sker en større grad af koordinering af indsatser fra forskellige omkring familien – fælles sprog og kendskab. Dette kan være systematiseret ved programmer eller ved en koordinator.
- Der arbejdes meget tværfagligt, og der er mere kontakt til samarbejdspartnere.
- Der er større flow i sagerne, der arbejdes mere med mål og indsatser iværksættes hurtigere.
- Der arbejdes (som socialrådgiver) mere i det almene område, dels ved støtte til de fagprofessionelle i det almene og ved at indsatserne er integreret i det almene.
- Der arbejdes mere med hjemmebaserede indsatser og med inddragelse af ressourcer hos familie og netværk.

12 besvarelser giver udtryk for, at omstillingen endnu ikke har haft virkning på måden, der arbejdes på. Eller at der er elementer (tid og sagstal), som gør det vanskeligt at arbejde svarende til det, der var ønsket i omstillingen. Heraf er to besvarelser ret kritiske i forhold til den manglende sammenhæng mellem omstilling og ressourcer.

Antallet af sager

Det er en vigtig del af den tidlige og forebyggende indsats, at der arbejdes tættere på familien, med hyppigere opfølgning og en mere inddragende proces. Derfor har vi i undersøgelsen også spurgt til om socialrådgivernes sagstal er nedsat i forbindelse med omstillingen til en tidlig og forebyggende indsats. Med en sag menes en børnesag. Det er afgørende for muligheden for at udføre god tidlig forebyggende indsats, herunder god kontakt med barnet og barnets familie, at socialrådgiverne ikke har ansvar for for mange børnesager.

Nedsatte sagstal grundet omstilling

67 % af kommunerne svarer, at antallet af sager er sat ned. 60 kommuner har svaret på om sagstallet er nedsat. 40 svarer at dette er sket. 20 svarer at sagstallet ikke er nedsat.

Vi har bedt kommunerne – uafhængigt af de øvrige besvarelser² – om at oplyse, hvad det gennemsnitlige sagstal er pr. rådgiver. Dette spørgsmål har 51 unikke kommuner besvaret. Sagstallet varierer fra 23 sager pr. medarbejder til 50 sager pr. medarbejder i gennemsnit.

Det gennemsnitlige sagstal er 32 sager. Det vil sige at hver socialrådgiver har i snit 32 børnesager på sit bord.

Der er en klar sammenhæng mellem omfanget af den kommunale omstilling på de forskellige parametre og sagstal. Forstået således at sagstallet er lavere i de kommuner, som har omstillet. Der er dog også 5 kommuner som har lavet en 'fuld omstilling'³ og som fortsat har et højt sagstal⁴.

Et voldsomt arbejdspress – også i nogle af de kommuner, der har omstillet

Vi har i spurgt til arbejdsmiljøet i de kommuner, der har omstillet til en tidlig og forebyggende indsats. Lidt mere end hver fjerde svarer, at der er sket forbedringer af arbejdsmiljøet. Omkring halvdelen siger, at der enten ikke er sket ændringer, eller at det er vanskeligt at vurdere på nuværende tidspunkt. Den sidste fjerdedel svarer at arbejdsmiljøet er meget presset. Den væsentligste årsag, der gives til dette, er et meget stort arbejdspress med mange sager. Hvilket også bekræftedes ved, at besvarelserne fra de kommuner, som ikke har sat antallet af sager ned i forbindelse med

² Disse besvarelser er altså også fra de 10 % af kommunerne som ikke har omstillet

³ De har svaret ja til samtlige spørgsmål om omstilling om en tidlig og forebyggende indsats.

⁴ Højere end 30 sager pr. medarbejder.

omlægningen, står for hovedparten af tilbagemeldingerne om dårligt arbejdsmiljø.

Dette resultat tyder tillige på, at omstillingsprocesser i sig selv kan være belastende at være i. Men forklaringen kan også være, at der ikke er taget nok hensyn til trivsel og psykisk arbejdsmiljø i den indførte omstilling.

Familiehus

Langt de fleste - 84 % - kommuner oplyser, at de har et eller flere familiehus i kommune. 53 kommuner svarer, at de har et eller flere familiehus, 10 svarer nej på det spørgsmål.

Vi har ikke på forhånd defineret hvad 'et familiehus' er, men har spurgt til, hvilke opgaver huset har, og hvilken adgang familierne har til huset. 52 besvarelser har givet en beskrivelse til dette spørgsmål.

En tredjedel (17) af besvarelserne beskriver en indsats i familiehusene, som har karakter af behandling / foranstaltning. Og hvor adgangen til familiehuset forudsætter en forudgående visitation.

Et eksempel på et sådant familiehus er:

"Børnehus som har aflastning til børn. Børnene kommer flere eftermiddagen om ugen, spiser aftensmad, hjælp til lektier, særlig voksenkontakt og kommer hjem til forældrene kl. 19. Familiehus med § 11.3 tilbud og § 52.3.3 forløb. Begge tilbud skal familier visiteres til gennem sagsbehandler. (nogen §11 tilbud kan der visiteres til uden om sagsbehandler, men der er ikke selvvisitation til borgere) "

2 beskrivelser giver indtryk af at familiehuset alene er et åbent rådgivningstilbud til familier. F.eks.:

"De udbyder familiekurser og familierne kan tilmelde sig disse udenom myndighedsrådgiverne"

Mens 2/3 (34) af besvarelserne beskriver indsatser og adgangen til familiehusene som en blanding af indsatser / behandling med visitation og et åbent tilbud til familier. Det være sig et åbent tilbud om rådgivning, forældre kurser til kommende forældre, facilitering af mødregrupper mv.

Et par eksempler fra beskrivelserne:

"Rådgivningsforløb - åbent anonymt § 11.2 - og parrådgivning - direkte borgerhenvendelse. Rådgivningsforløb - henvist forebyggende § 11.3 / Henvist: / Gravid/ spædgrupper / Ungegrupper / Skilsmisse rådgivning - af og til grupper / Angst grupper - cool kids / Familiebehandling § 52.3.3 / Praktisk pæd støtte § 52.3.2 / Intensiv Familiestøtte"

"Opgaverne familiehuset løfter er: Mødregruppe, sårbar mødregruppe, gruppe familiebehandling, individuel familiebehandling, kontaktperson,

angst behandling til børn og unge, vredeshåndtering til unge, NADA. Familiehuset løfter stort set den opgave sagsbehandler ønsker. Sagsbehandler indstiller til den opgave der ønskes udført. Der er flere steder, blandt andre i Familiehuset, hvor der er anonym familierådgivning, hvor familierne kan komme og tale med en professionel om problemer i familien. Anonym familierådgivning kan indstille til et kortvarigt forløb i Familiehuset udenom § 50 og handleplan. Dette kan modtagelsen i afdelingen også.”

5 af besvarelserne beskriver, at der i familiehuset også kan ske en anbringelse af enten et barn og/eller unge eller af en familie.

Særligt fokus på tilgang til forældrene

78 % af kommunerne svarer, at de har en særligt fokus på tilgangen til forældrene.

48 besvarelser har beskrevet, hvordan de har et særligt fokus på forældrene og barnets familie og netværk. Og mange beskriver, hvordan dette er en tilgang de tiltagende har taget på sig.

12 beskrivelser nævner, at de benytter særlige metoder / programmer til forældrearbejdet.

Men mest af alt beskrives det, hvordan fokus på samarbejde, inddragelse, anerkendelse, støtte til forældre via netværk mv. præger tilgangen til forældrene. Nogle eksempler:

”Anerkendende, ressource fokus og inddragende løsningsfokuseret tilgang”

”Vi har igennem de sidste 5 år arbejdet løsningsfokuseret med familien i centrum og tror på at familierne er eksperter på eget liv”

”Vi har øget vores fokus på at vores støtte til barnet og familien skal aktivere dem i eget liv, vi forsøger at sikre at familierne ved hvorfor der er behov for støtte og hvornår målet er opnået. En større grad af inddragelse og åbenhed i sagsbehandlingen. Vores Familiehus starter FIT mhp. at få barnet og familierne inddraget i eget støtte og eget liv.”

”Inddragelse - inddragelse - inddragelse”